

OBSAH

ÚVOD

8

I. MY – TVŮRCI

9

1. Přístup k práci
(profesionálové a amatéři, vnitřní a vnější cíl, demokracie, svoboda a zodpovědnost) 11
2. Amatérské divadlo
(dvě cesty k inscenaci, intenzita vztahu, netradiční autorské divadlo) 12
3. Naše postavení při vzniku inscenace
(osobitost a jedinečnost, morální a právní vztah k autorovi literární předlohy) 12
4. Specifikum konkrétního divadelního souboru
(počet, věk, zastoupení pohlaví, zkušenosti, znalosti, dovednosti, schopnosti a nedostatky, technické možnosti, názory, záměry) 13
5. Divák
(adresát a spolutvůrce, novost informace, její žádoucnost-angažovanost, srozumitelnost) 14
- Shrnutí 15

II. LITERÁRNÍ DÍLO

17

1. Jazyk literárního díla
(slovo a jeho organizace v textu, umístění slova v prostoru, specifikum literárního díla) 19
2. Obecné literárně-estetické a ideové kvality literárního díla
(obsah a forma, současnost sdělení) 20
3. Literární druhy a jejich charakteristiky 21
 - Epika – epičnost 21
 - Lyrika – lyričnost 22
 - Drama – dramatická 22
 - Mísení a mezitvary 23
4. Metráž a žánr literárního díla a jejich vliv na možnosti zdivadelnění
(zákonitost metráže žánru, vliv metráže v různých druzích divadla) 23
5. Dílčí charakteristiky literárních textů 24
 - Pohybovost – pohybová dynamičnost (pohyb vyjádřený explicitně a implicitně, gestičnost a mimičnost, akčnost) 25

Příběhovost – epická dynamičnost	25
Konfliktnost – dramatická dynamičnost	25
Předmětná obrazovost, výtvarnost – popis prostředí (obraz vyjádřený explicitě, zahrnutý implicitě)	25
Popis a přímá charakterizace osob	26
Zvukovost	26
Dialogičnost	26
a) dialog podle obsahu	27
b) dialog podle struktury, do níž je zařazen = funkčně	27
Úvahovost, filozofičnost	27
Shrnutí	27

III. a) DIVADELNÍ DÍLO

1. Jazyk divadla (složky a prvky, definice divadla, divadelnost, specifikum divadla, syntetičnost a autentičnost)	31
2. Obecné kvality divadelního díla (scénická názornost, dynamika předvádění názorných procesů, koncentrovanost, srozumitelnost, poutavost dramatického napětí, reprezentativnost a typičnost, znakovost)	33
3. Druhy divadel	34
a) Historicky (antické, středověké, alžbětinské, komedie dell'arte, barokní, lidové barokní, klasicistické, měšťanské 18. stol., romantické, naturalistické, realistické, brechtovské, epické, meziválečná avantgarda, poválečná avantgarda)	34
b) Podle základního prostředku – nositele znaků dramatické postavy (divadlo loutek, s loutkami, masek, herecké)	35
c) Podle podílu a funkce jednotlivých složek – „žánry“ 1 (jevištní přednes, text-appeal, kabaretní d., d. poezie, d. souvislé prózy, činohra, melodram, muzikál, opereta, hudební drama, hudební komedie, opera, balet, pantomima, pohybové d., živý obraz)	35
d) Z hlediska celistvosti výsledného produktu (pásma, montáže, inscenace)	37
e) Podle druhových obsahově-kompozičních principů (divadlo dramatické, epické, lyrické)	37
f) Podle obsahu a autorského postoje – žánry 2 (tragédie, komedie, drama, groteska, veselohra, fraška, burleska, travestie, parodie, skeč)	37

a) Loutka a pohyb	53
pohyb celým tělem	53
přesuny na scéně; mizanscéna	53
gestika; vztahy	53
mimika	54
specifické pohybové možnosti	54
b) Loutka a výtvarná složka	54
Asociace materiálu loutky	54
Asociace předmětů, z nichž je loutka vyrobena	55
c) Loutka a zvuk (hudba, zpěv, zvuky; zvukové vlastnosti materiálu loutek a scény)	55
d) Loutka a slovo (syntetičnost, autentičnost)	55
4. „Loutkovost“ literárního námětu (zkratka, stylizace, nadsázka, metafora; typ a individualita, epičnost textu)	56
5. Druhy loutek a jejich specifika	57
a) svrchní loutky	57
Marionety na nitích	57
Marionety na drátě	58
Marionety na drátě s vedením rukou, případně i nohou, samopohybem	58
Marionety s vedením rukou, případně i nohou, přímo rukou vodiče	58
Monolitní marionety	58
b) spodové loutky	59
Maňásek	59
Dvouruční maňásek	59
Dlaňové loutky	59
Javajka (pistolová a kolíková)	59
Hůlkové loutky s vedením rukou, případně i nohou, samopohybem	59
Hůlkové loutky s doprovodem živé – hercovy ruky	59
Maňajka	60
Plošné loutky	60
Loutky na tyčích	60
Tyčové masopustní loutky	60
c) loutky úrovně, paralelní – partnerské	60
Panenky a panáčky	60
Panáči	60
Totémové loutky	61
Stínohra	61
Černé divadlo a luminiscenční divadlo	61
Divadlo masek	61

6. Loutka a herec: „Živáček“ a divadlo loutek, Divadlo s loutkami	62
„Živáček“ a divadlo loutek (vypravěč, větší partner, divák loutkového divadla, hrající si člověk, odkrytý vodič)	62
Divadlo s loutkami	63
1. Rozpojení herce a loutky v očích diváka	64
a) konfrontace (lidskost – nelidskost, duch – tělo, přirozenost – nepřirozenost, podstata – zdání)	64
b) spolupráce (souběžné a vstřícné spoluhraní “kdo co umí”, přejímání úkolů v rovině celků)	64
2. Rozpojení a vědomé traktování dvojznačnosti loutky jako objektu a subjektu, víceplánovost (epický objekt, zcizení – komentování, znaky hmotné podstaty a duševního hnutí, vstup plánu herecké skupiny, materializovaná metafora)	65
Shrnutí	68

IV. PRÁCE S LITERÁRNÍM TEXTEM – PŘEVOD LITERÁRNÍHO DÍLA DO DRAMATICKÉHO TEXTU – SCÉNÁŘE 69

1. Volba námětu – literární předlohy (vztah k tématu, současnost a modernost, podnětnost, provokativnost; potenciální divadelní kvality předlohy)	71
2. Studium literární předlohy	72
Klasická metoda studia literární předlohy	72
Asociační zkoumání	72
3. Hledání hlavní ideově-estetické kvality	73
Druhy převodů	73
Jevištní přepis	73
Adaptace	73
Dramatizace	73
Hlavní ideově-estetická kvalita	74
a) myšlenka, „obraz“ – příběh, textace	74
b) myšlenka, „obraz“ – příběh	74
c) myšlenka	74
d) „obraz“ – příběh, textace	75
e) příběh	75
Tabulka: Literární předloha – převod – pojetí	76
4. Dramaturgicko-režijní koncepce	77
Co? – myšlenka, téma	77
Jakým způsobem? – „obraz“, pocit	77

Jakými konkrétními prostředky? – základní inscenační prostředky	78
nositel znaků dramatické postavy – loutka? herec?	78
prostor	78
druh divadla z hlediska podílu a funkce složek	78
divadlo dramatické? epické? lyrické?	79
5. Postupy při převodu literárního díla do dramatického textu – scénáře	79
Realizování výslovně popsaného	79
Využívání dialogů	79
Dialogizování	80
Volné nahrazování jazyka literatury jazykem divadla	80
Rozehrávání výslovně nepopsaného	80
Škrtání	80
Vpisování nového textu	81
Přeorganizování textu	81
Dělení textu mezi jednotlivé mluvčí	81
Kontrola hotového textu	81
6. Postavení dramatického textu – scénáře v práci souboru	82
Chronologicky	82
Co do uzavřenosti a „závaznosti“ pro inscenaci	82
libreto jako podklad k vzniku představení	82
libreto jako metoda vzniku inscenace	82
scénář	82
scénář – dramatický text – libreto	82
dramatický text	82
Shrnutí	83

UKÁZKY 85

1. Auto z pralesa	87
2. Ticho a linduška	88
3. Zvoneček a zvon	89
4. Je to naprosto jisté	91
povídka	91
a) jevištní přepis – adaptace	92
b) adaptace – dramatizace	95
5. Já	97
povídka	97
práce na převodu	98
jevištní přepis	99
6. Divný svět	101
práce na převodu	101
jevištní přepis	102

**FOTOGRAFICKÁ PŘÍLOHA
POUŽITÁ A DOPORUČENÁ LITERATURA
OBSAH**

105

125

127